

Overhandiging van het huldenummer van Collationes op de emeritaatsviering van Professor Kristiaan Depoortere

Beste meneer de rector, meneer de bisschop, meneer de decaan, collega's, dames en heren,

En - last but not least - , professor en collega Depoortere, goede Kris

Ik heb de eer om u vandaag het huldeschrift voor te stellen dat we samenstelden voor prof. Depoortere ter gelegenheid van zijn emeritaat.

Toen de voorbereiding van deze emeritaatsviering naderde, liet collega D. discreet weten dat een themanummer van het tijdschrift Collationes voor een ruim publiek zijn voorkeur genoot boven een feestbundel met zeer gespecialiseerde artikels en bijhorende lange voetnoten.

K. Depoortere verstaat zelf op een eminente manier de kunst om zijn theologische inzichten op een toegankelijke manier te ontsluiten voor een breed publiek. We hebben zijn discrete suggestie dan ook met beide handen aangegrepen en zijn aan de slag gegaan om een zo goed mogelijk themanummer van Collationes samen te stellen. Prof. Depoortere was trouwens jarenlang redactielid van ons Theologisch-Pastoraal Tijdschrift. We zijn dan ook heel blij dat het voorstel van onze onderzoekseenheid Pastoraaltheologie aan het adres van de redactie van Collationes meteen positief en enthousiast werd onthaald – ook al moeten we toegeven dat verschillende leden van de onderzoekseenheid tevens lid zijn van deze redactieraad. Dit neemt niet weg dat de samenwerking uiterst vlot is verlopen mede dankzij de goede zorgen van de hoofdredacteur prof. Denaux, tevens een Brugse collega. Als u - tussen haakjes – hier en daar in mijn toespraak een licht Brugs chauvenistisch trekje zou menen te bespeuren, dan... ja dan heb je gelijk.

Lang moesten we niet nadenken over het thema dat we zouden behandelen: namelijk de zorg voor de kwetsbare mens. Het onderwerp dat we kozen, ligt prof. Depoortere ongetwijfeld nauw aan het hart. Niet enkel in zijn lessen en zijn publicaties als professor kwam de zorg voor de kwetsbare mens uitdrukkelijk naar voor, maar ook in zijn praktijk als pastor en priester en thans ongetwijfeld ook in zijn taak als bisschoppelijk vicaris voor caritas en solidariteit. Zijn bijdrage voor het feestboek van prof. emeritus Lambert Leijssen begint prof. Depoortere als volgt: 'Ik heb gemerkt hoe het weerloze menselijke leven het mooiste in een andere mens losmaakt: zorg'

Graag wil ik nu in vogelvlucht even de inhoud van dit themanummer presenteren. Na de bijdrage van onze decaan over prof. Depoortere, vind je acht artikelen die alle van de hand zijn van leden van de onderzoekseenheid Pastoraaltheologie van de faculteit Godgeleerdheid aan de K.U.Leuven. Het onderwerp wordt via drie verschillende invalshoeken benaderd. Er steekt een duidelijke dynamiek en lijn in dit nummer, ook al moeten we opnieuw toegeven dat we die lijn tot onze eigen aangename verrassing grotendeels achteraf hebben ontdekt.

De eerste invalshoek benadert het thema vanuit een reflectie over caritas en de rol van het pastoraat in de gezondheidszorg, eerst in het algemeen en dan toegepast op concrete pastorale doelgroepen. In de eerste bijdrage laat Annemie Dillen enkele betekenislijnen oplichten van de begrippen 'caritas' en 'diaconie' en toont vervolgens aan hoe in de kerkelijke vormen van caritas/diaconie ook allerhande machtsmechanismen meespelen. Verder schetst Axel Liégeois een aantal uitdagingen voor het pastoraat in de gezondheidszorg. Daarbij gaat hij uit van een aantal ontwikkelingen in de gezondheidszorg die een belangrijke invloed hebben op het pastoraat (zoals de pluralisering ,invloed van management). Om die uitdagingen aan te pakken, ontwikkelt hij een fundering van het pastoraat in de gezondheidszorg en biedt hij een proeve van antwoord op de uitdagingen voor het pastoraat. Hij gaat hierbij vooral in op de identiteit van pastorale zorg in de spirituele en integrale zorg voor patiënten. De twee volgende artikelen focussen op de pastorale zorg in twee concrete werkvelden. Anne Vandenhoeck belicht de pastorale zorg voor mensen met dementie. In een eerste beweging kijkt ze naar de dimensie van het verleden en vraagt zich af welke metaforen uit de christelijke traditie deze specifieke pastorale zorg kunnen inspireren. Zo komt ze bij het beeld van 'Stille Zaterdag' dat goed bij de leefwereld van mensen met dementie aansluit. Het is de leefsfeer van het niet-meer, een soort beleving van een niemandsland. In een tweede beweging kijkt ze naar de toekomst: het herinneringsmodel toont dat God geen mens vergeet. Dit hoopvolle 'en toch' kan gestalte krijgen in de concrete pastorale zorg. Marcel Broesterhuizen pleit voor een grotere participatie van mensen met een handicap in de christelijke gemeenschap. Om meerdere redenen heerst er een kloof tussen de wereld van de christelijke traditie enerzijds en de wereld van mensen met een handicap anderzijds. Om deze kloof te overbruggen is het belangrijk de idee van handicap als defect of lijden achterwege te laten en oog te krijgen voor de wereld van de gehandicapten als een eigen volwaardige cultuur, met eigen mogelijkheden. Concreet gezien zal niet enkel gesprek, maar ook praktisch samenleven nodig zijn om de dialoog en de participatie mogelijk te maken, waarbij een proces van wederkerigheid van cruciaal belang is.

Een tweede invalshoek is eerder van sacramentologische en ecclesiologische aard. Stefaan Franco gaat in op de eigenheid van de dragers van de pastorale zorg, de pastoraal werkenden. In de context van een veelvormig meervoud van ambten en diensten in de Kerk, biedt hij enkele theologische reflecties over de specificiteit én complementariteit van het dienstpriesterschap en het gemeenschappelijk priesterschap. De priesters representeren Christus als Hoofd en Herder van de Kerk en oefenen het charisma van het leiderschap in de Kerk uit, terwijl in het licht van het gemeenschappelijk priesterschap alle gedoopten Christus als Lichaam en Kudde representeren en aan velerlei geestesgaven gestalte geven. In zijn bijdrage over de missie van de mis als heiliging en heling vertrekt Joris Geldhof van wat hij het eucharistisch visioen noemt. De aardse liturgie is een deelname aan de hemelse liturgie en houdt dus ook fundamenteel een deelname in aan de drie-ene liefde van Vader, Zoon en Geest. Klassieke noties zoals 'de gemeenschap van de heiligen' kunnen op een verrassend nieuwe manier overwogen worden. Tegen een courante trend in, bepleit de auteur het samenspel van pastoraal en eucharistie. Zo hebben ze beide de heiliging en de heling van de mens op het oog en putten ze uit dezelfde Bron, de liefde van de drie-enige God. De eucharistie herinnert er ons alvast aan dat we allen kwetsbare mensen zijn en nood hebben aan heil en genade.

De derde invalshoek benadert het onderwerp vanuit de thematiek van kwaad en lijden. Didier Pollefeyt peilt naar een herontdekking van de opvatting dat het kwaad een afwezigheid is van het goede/van God. Hij formuleert ethische en theologische bezwaren tegen de verlokking van het manicheïsme, dat goed en kwaad als twee even sterke en onafhankelijke principes poneert. In het licht van recente holocaust-studies gaat hij onder meer in op de idee van het kwaad als perversie van het goede. Het is alvast een grondovertuiging van het christendom dat het goede oorspronkelijker en uiteindelijk ook sterker is dan het kwaad. Hieruit trekt de auteur dan een aantal consequenties voor het pastoraal handelen. Tenslotte bied ikzelf enkele reflecties over lijden en liefde en dit in de vorm van een triptiek. In een eerste luik behandel ik het vreemde samengaan van absurd lijden en kostbare liefde. In het centrale paneel belicht ik de passie van Christus waarin Gods liefde tot in het lijden gereveleerd wordt. In een derde en laatste luik duid ik op het feit dat Christus zijn leerlingen uitnodigt om in zijn voetstappen te treden en Gods mededogen verder te belichamen.

Tot zover de inhoudelijke voorstelling van het nummer, waarbij de hoop uiteraard is dat deze de goesting om het nummer effectief te lezen kan aanwakkeren. We hopen alvast dat veel lezers er inspiratie kunnen uit putten. Wie een abonnement heeft van het tijdschrift of dit nummer speciaal heeft besteld, krijgt het trouwens eerstdaags per post in de bus. Straks

tijdens de receptie zullen er ook nog enkele exemplaren ter beschikking zijn die je ter plaatse kan aanschaffen voor de democratische prijs van 10 euro.

Na deze eerder profane uitweiding wil ik me nu op een iets meer poëtische manier persoonlijk richten tot prof. Depoortere aan wie ik het eerste exemplaar mag overhandigen.

Beste collega Depoortere, goede Kris,

Graag bieden we je dit bescheiden huldeschrift aan bij je emeritaat. We doen het vanuit een groot respect en ook met heel veel dankbaarheid. Je bent niet enkel God-geleerd, maar ook God-geëngageerd en dat maakte je aanwezigheid hier in Leuven zo authentiek en gewaardeerd. Voor jou is het vanavond een heel bijzonder moment, maar eigenlijk is het ook voor mij persoonlijk heel bijzonder dat ik dit hier mag doen. Je bent in menig opzicht voor mij een Gangmaker en Voorganger en onze wegen hebben zich al vaak gekruist, ergens op de spoorlijn van Brugge en Leuven. Je was toen ik seminarist was in Brugge onze gevierde docent sacramentenleer, en wist ons als briljant lesgever werkelijk te boeien. Ik mocht op jouw vraag en in jouw spoor verschillende keren bezinningen voor Vlaamse jongeren begeleiden tijdens zomerkampen in het Provençaalse en voor ons zo onvergetelijke dorpje Senez. In Leuven ontmoetten we elkaar opnieuw, eerst in het Leootje en daarna toen jij president was van het Geestje en ikzelf UPpastoor. En aan onze faculteit erfde ik van jou gaandeweg een paar cursussen, eerst die over de lijdensproblematiek in de master medisch-sociale wetenschappen, daarna ook in pastoraaltheologie. Ik mag je echt een confrater noemen, een oudere broer, van wie ik steeds steun en sympathie mocht ondervinden. Wat ik in jou steeds bijzonder heb gewaardeerd is dat onder die sterk getalenteerde prof. steeds ook die zo menselijke, kwetsbare, soms ook onrustig zoekende mens Kris schuilgaat en dat je ons die kwetsbare kant ook hebt laten zien in al zijn broosheid en schoonheid. Dat is sterk. Ik wil in de jou geëigende stijl dan ook eindigen met een dichterlijk vers; het is van Lucebert en je citeert het als een leidmotief in je bijdrage die ik zopas al heb aangehaald:

‘Alles van waarde is weerloos/wordt van aantrekbaarheid rijk/en aan alles gelijk/als het hart van de tijd.’

Kris, van harte proficiat en het ga je goed!

Marc Steen